

Összeállítás Degré Alajos születésének 100. évfordulója tiszteletére

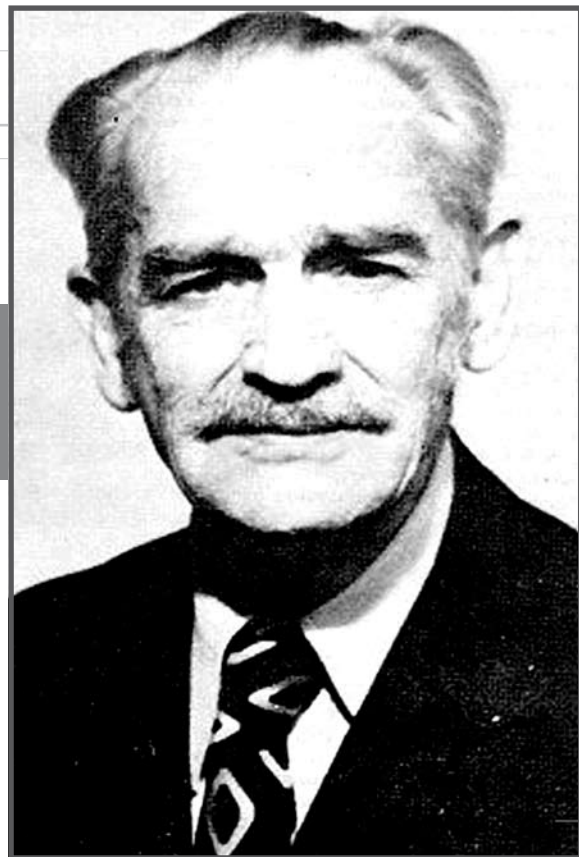
Dr. Gyimesi Endre

Egy tudós levéltáros idézése

(Köszöntő)

Engedjék meg, hogy nagyon nagy tisztelettel köszöntsek minden jelenlévőt. Nagy megtiszteltetés, azt hiszem, a megyei bíróság és Zalaegerszeg számára is, hogy zsúfolásig megtelt ez a terem a megye és a város kiváló, tudományban jártas és közéleti cselekvésben élen járó embereivel. Külön megtiszteltetés, hogy a szomszéd megyékből is többen érkeztek. Köszöntöm Tilcsik György urat, a Vas Megyei Levéltár igazgatóját és azokat a levéltáros és múzeológus kollégákat, akik eljöttek a mai tudományos ülésre. Köszöntöm Balogh Elemért, az Alkotmánybíróság még mindig legfiatalabb tagját, úgy is, mint a levéltárunkba hajdan járó fiatalembert, aki nagyon sokszor találkozott Degré Alajossal, és talán életre szóló tapasztalatokat szerzett a vele folytatott beszélgetésekből. Köszöntök minden jelenlévőt, aki elfogadta a megyei bíróság és a többi rendező meghívását.

Az ember mindig zavarba jön, amikor ebben a teremben beszél - pedig higgyék el, hogy 15 éves polgármesteri tevékenységem alatt volt úgy, hogy naponta hét-nyolc beszédet kellett elmondanom -, mert olyan teremben ülünk, amelynek valóban történelmi levegője van. A hajdani vármegyeház dísztermében vagyunk, ahol a betérők közül mindenkinek talán nem is tűnt fel a szerény emléktábla, mely arról tanúskodik, hogy Festetics György gróf itt tagadta meg a Napóleon hadai elleni katonaaállítás, Csány László itt tiltakozott Kossuth Lajos bebörtönzése ellen, komoly büntetést vonva magára, és itt utasította vissza Deák Ferenc az országgyűlési képviselőiséget, amikor elveivel ellentétes követutasításra akarták rábírní.

Ebben a teremben azóta számos tudományos ülést tartottak. Köszönöm a megyei bíróság vezetésének, hogy a vármegyeház egykori nagytermét eredeti állapotába igyekezett visszaállítani, így az – valamennyiünk öröme – a tudomány zalai fellegrája lehet ezeken az üléseken. Szeretném megköszönni a Zala Megyei Levéltárnak, hogy nem feledkezik meg nagy elődeiről. Tíz esztendővel Degré Alajos halála után emlékkonferenciával adózott emlékének, húsz évvel később tudományos emléküléssel és közös kötettel tisztelgett Degré Alajos és Szabó Béla főlevéltáros emléke előtt, most pedig kettős ünnepünk van, hiszen Degré Alajos születésének 100. évfordulóját üljük, és alig hihető, hogy halálának 25. évfordulóját is egyúttal.

Sokan, akik ismertük Degré Alajost, még mindig csodálkozunk azon, hogy nem tűnik fel jellegzetes alakja az Arany Bárány szálloda sarkánál, a levéltárból indulva a megyei könyvtár felé, aktatáskájában cipelve a jegyzeteit. Útközben alig 150-200 métert kellett megtennie, de számtalan emberrel találkozva, beszélgetve elég nehezen jutott el a könyvtárba. Degré Zalaegerszegen született, de nagyon hamar elkerült a városból. Ami számára - életműve szempontjából - nagyon komoly törés volt, az a zalaegerszegiek számára óriási ajándék: 1958-ban, közel 50 évesen visszakérült városunkba, és attól kezdve itt élte le a teljes aktív életét. Volt energiája arra, hogy rendbe tegye a levéltár felhalmozott irategyűjtéseit, komoly gyűjtőmunkát folytasson. Az 1956-os forradalom leverése utáni időszakban sok helyen hányódó, rendkívül fontos történelmi iratokat gyűjtött be, és ezeket szakszerű segédletekkel látta el. Felismerve azt, hogy Zala megye és

Zalaegerszeg város szűkölködik a társadalomtudományok iránt elkötelezett kutatókban, olyan óriási munkákban vett részt, mint az első megyetörténeti olvasókönyv összeállítása, vagy Zala megye helytörténeti lexikonának anyaggyűjtése, és sorra jelentek meg ismeretterjesztő cikkei vagy nagyobb tanulmányai a város és a megye történetéből. Volt energiája megszervezni és megszerkeszteni, részben pedig megírni a Deák Ferenc halálának centenáriumán, 1976-ban kiadott, későbbi kutatások egész sorát inspiráló Deák tanulmánykötetet. Volt energiája különböző kötetek szerkesztői munkáját elvégezni, és segítőkészen figyelni a fiatal kutatógárda, a kollégák munkájára, mindig jótanácsokkal szolgálva. Magam is részesültem ebből; ő volt az, aki először a *Zalai Gyűjtemény*hez csábított. Tapasztalhattam, hogy igazi szerkesztőként valamennyi kéziratunkat elolvasta, a lektor mellett ő is véleményezte őket, és mindig jó tanáccsal látott el bennünket. Sikerült rávennünk arra is, hogy mindazokat a műveket – tanulmányokat és könyveket –, amelyeket ő írt, kézirat formájában eljuttassa a Zala Megyei Könyvtár helytörténeti gyűjteményébe. Így kezdett kialakulni életművének bibliográfiája, ami azután később a könyvtárosok gyűjtőmunkájával kiegészítve a közelmúltban jelent meg.

Ezeket mi, zalaegerszegiek önző módon csak a saját lokálpatrióta érdekünkben tapasztaltuk, de Degré mindezek mellett tovább folytatta élete fő művét, a jogtörténeti kutatásokat is, melyekről most – ennyi jogász előtt – nem merek részletesen beszélni. A magánjogról – a feudális jogtól elkezdve – számos alapvető tanulmányt jelentetett meg, és inspirált szerzőtársakat, inspirált más jogászokat, hogy a kutatómunkáról ne feledkezzenek meg. És végül a sors megadta neki, hogy ismét a katedrára állhatott. Kiváló jogászkollégák segítségével, életének utolsó éveiben ismét tanított Budapesten,

miután - mint valamennyien tudjuk – 1956 után éppen a fiatalokkal való jó viszonya miatt, a forradalomban való részvételéért tiltották el a katedráról.

Amellett, hogy agilis, fáradhatatlan ember volt, nagyon zárkózott és szerény is tudott lenni. Kevesen tudják róla, hogy a második világháború alatt Erdélyben a székely szombatások ügyeit intézte kormánybiztosként, és sok ember életét sikerült megmentenie; ezzel azonban sohasem kérkedett. Úgy gondolom, a legkevesebb, hogy mi, késői utódok rendszeresen megemlékezzünk róla, és az országos hírű zalai jogászok sorában, olyan nagyságok, mint Kelemen Imre vagy Deák Ferenc, méltó helyet adjunk Degré Alajosnak is. Biztos vagyok benne, hogy az itt ülők, köztük például Balog Elemér Sárhidáról, vagy Magyar Károly Zalaegerszegről folytathatják majd ezt a sort.

Befejezésül késői utódként, mint a levéltár hajdani igazgatója - és úgy is, mint Zalaegerszeg polgármestere - örömmel jelenthetem be, hogy városunk a 100. évforduló tiszteletére egy meghívásos pályázatot adott ki a Degré Alajos Zalai Honismereti Alapítvánnyal közösen egy Degré mellszobor megalkotására, amelyre 3 millió forintot ebben a nehéz, válságos időszakban is elkülönítettünk a város költségvetésében. Biztosra veszem, hogy ebben az évben, születésének centenáriumán, illetve halálának 25. évfordulóján Zalaegerszegen már nem csak a Petőfi utcai szülőházon lévő dombormű, hanem egy szobor is meg fogja örökíteni Degré Alajos emlékét. Kérem a jogász kollégákat, ha úgy érzik, csatlakozzanak ehhez a felajánláshoz, hogy minél szebb alkotás születhessen.

Engedjék meg, hogy a „Degré Alajos emlékezete” című, rangosnak ígérkező tudományos ülést megnyissam. Ez a nap teljék el azzal, hogy valamennyien Lojzi bácsira emlékezzünk. Az előadóknak nagyon jó munkát, a hallgatóságnak pedig tartalmas előadásokat kívánok!

Frimmel Gyula:
Bogarak,
kövek

